

Poštarina plaćena u gotovu.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VII

VELJAČA 1936

BROJ 6

Mala pošta

Blagec Ante i Kalebić Jakov, Donje Selo na Solti. Poslali smo odmah i nadamo se da ste međutim već primili. Čini nam se da smo mi stari znanci, još iz škole, zar ne?

Marija Flego, Bednja. Primili smo kartu i znamo, da ste Vi uvijek činila sve što je bilo u Vašoj moći. Hvala Vam na dosadanjem trudu, a toplo se preporučamo i nadalje. Srdačno pozdravljamo.

G. Šime Bančić, sreski načelnik, Kladanj piše nam: Preselio sam iz Bijeljine u Kladanj, pa Vas molim, da mi od sada šaljete »Malog Istraninac« ovano, jer vjerujte, da bi mi bilo vrlo teško bez njega. Zelim Vam mnogo sreće i uspjeha.

Ivan Tonković, Kičeri kod Bribira kaže: Ja sam Vaš list uzimao četiri godine, dok sam išao u građansku školu, pa kako mi se veoma svidio, ja ga uzimam i sada kad sam svršio školu, a našao sam i još jednog prijatelja, koji će ga primati, pa Vas molim, da mi šaljete dva primjerka.

(Tako i valja! Ljubav, koju smo Vam ucijepili u srea u mladim danima, neka Vas prati za cijeloga Vašeg života!)

Dječji orkestar. Profesor Karl Moldren u Americi sastavio je dječju glazbu, u kojoj nijedan glazbenik nema više od 6 godina. Kapelnik, dakle onaj koji dirigira imade četiri godine. Kažu da mladi muzikanti tako divno sviraju, da ljudi dolaze u masama, da ih slušaju. I u našoj državi imademo jedan sličan zbor. To je Zbor harmonikaša iz Maribora, koji su sve sami učenici pučkih škola, a upravo savršeno sviraju na harmoniku.

Talijanski izumitelj Marconi javlja, da radi na novom izumu, koji će biti od velike važnosti, ako mu uspije. Kani izumiti stroj, koji će bezžičnim putem moći zaustaviti motor svakog aeroplana u zraku. To bi značilo, da vojna avijacija gubi svaku vrijednost.

Mjesto rođenja: nepoznato! Na engleskim ladama i parobrodima rodi se godišnje poprečno 140 djece. U samom Londonu živi 1200 ljudi, koji ne mogu navesti gdje su se rodili. U njihovim krsnim listovima stoji: Mjesto rođenja »na moru«.

MALI ISTRANIN

GOD. VII ZAGREB, VELJAČA ŠKOL. GOD. 1935/36 BR. 6

Istra

Istro, tužna grudo, slatki dome moj... Kako mi je teško, gdje i tebe taknu osuda i kletva što je mrko nebo nad griješnom zemljom izreklo. I suze se kupe i uzdasi rastu... Ah, grobovi se otvaraju... Grobovi sreće, nadá naših... Sinovi naši umiru... Krv naše krvi gasne! Kalvarija je sve to krvavija... žrtve sadanje — žrtve nove traže. Avet grdna krila širi i njima lupa, kosi, ništi... Strava i užas! Pjesma je zamrla, dom nam opustjeo, tuga svud zavladała. Sjene staraca i djece doma su ostale! Žene očekuju svoje muževe, a djeve svoje dragane!... Narode moj, ti gineš i stradaš... Starče dobri, ti uzdišeš... Ženo tužna, ti naričeš... Djevo sjetna, ti cviliš... A vi dječice, anđelići nevini, zlatni, vi — molite! Molite, jer malenih je kraljevstvo Božje, i blagoslov uslišane vaše molitve orosit će patnički dom naš, povratit vam žalosnu braću, na rodnoj grudni da nikne nam novi, sretni i slobodni rod, da budemo narod budućnosti, života i snage... Molite i učite, djeco moja mala! Vi ste spas... vi kvasac, veličina naše otadžbine! Valjani budite pa će nam i domovina biti lijepa.

Mi satrveni — gore srca!

Eno žarne duge, što će skoro, na rasplakanim oblacima našega neba da pukne bajna... da svane sunce života, mira i slobode!

Kralju kraljeva, usliši, spasi rod moj da procvate, ne pusti da propadne.

Spasi...

U Kastvu 1919. god.

Tonetići

† Anastaz Jurčić.

učitelj

Anastaz Jurčić rodio se u selu Tonetići kod Kastva 1895. godine. Učiteljsku maturu položio je u Kastvu 1914. god. te bi uzet u rat. Godine 1918. povratni se iz rata donijevši u sebi klicu bolesti, koja ga baci u hladan grob 1919. god. Bio je žarki rodoljub što nam najbolje svjedoči njegova crtica o zarobljenoj Istri, koju je malo prije smrti zabilježio. Nije mu bilo kako se veli »sudenok« da bude učitelj malenih, koje je žarko ljubio.

Pokora Ive Kapelana

Davno je to bilo, davno, još u ono doba, dok je Mara Jurićeva živjela i trgovala kokošima, ponijela ih u Poreč i bila sretna, ako bi za svaku dobila tri »šestice«. Ej, Bože moj, gdje li su sada ta divna vremena!

Barba Miho stanovao je tada u selu Kapelanima i nije još imao vlastitu kuću. Bio je mlad i upravo se je one godine oženio. Bio bi i zadovoljan, da nije imao zla suajeda, nekog Jivu Kapelana, koji je bio strah i trepet cijelome selu.

Pred njim nije bilo ništa sigurno. Tek što bi se okrenuo, već ti je nečeg nestalo, a ti onda razbijaj glavu, kuda je brže izginulo. Miho, kao najbliži susjed, pogotovo je stradao. Ako je ostavio vani brentu, tek što bi zamakao u kuću, već je nije bilo, ako bi ostavio vani rublje, da se suši, još bi onako mokro otrprnulo i nikad ga više ne vidje. I to se je ponavljalo svaki božji dan, dok nije konačno i strpljivome Mihi dozlogrdilo i on odlučio, da se ukloni takovom susjedu.

Skucao svoticu novaca, nešto dobio ženina miraza, a nešto si posudio od staroga Matelića i započeo s gradnjom svoje vlastite kućice, na zemljištu u Golešićima, tik uz državnu cestu. Odahnuo je, kad je konačno mogao da se odseli iz Kapelana i teško bi bilo opisati čuvstva, koja je osjetio, kad se uselio u svoju kuću.

Otkako je otišao iz Kapelana, sreća kao da mu se nasmijala; posla je imao dosta, ljudi su ga zvali na nadnicu svakog dana, novac mu je upravo curio, tako da je stao kućicu sve više i više dotjeravati. Pozvao je iz Tinjana stolara, da mu izradi vrata, »ali vrata«, rekao je »da takovih ne bude nigdje u blizini«.

»Ne boj se, Miho«, odvrćao bi mu pijani Faušto »u porečkom kapetanatu ne će biti ljepših«, i moramo priznati, da mu je izradio takova vrata, kakvih doista u cijeloj zapadnoj Istri nije bilo. Bijahu iz teške čvrste hrastovine izdjelana, svakakvim uresima iskićena. Majstor je bio Faušto kad je htio raditi.

Miho se silno ponosio svojom kućom, pa bi nedjeljom, kad bi ljudi prolazili mimo, stao na cestu, razgovarao s prolaznicima, i tumačio im, što li će on sve još uraditi, kako će urediti ovo, a kako ono.

Dok se je tako Miho radovao svojoj kući i prekrasnim vratima na njoj, dotle je Jive Kapelan nešto potajno snovao. Mihina izdjelana i izrezuckana vrata o kojima je govorila cijela Baderljanština, nijesu mu dala spavati.

»Koga se vruga toliko diči onaj sirotan sa svojim vratima? Šta će njemu ona lijepa vrata? Ima dubok podrum, a nema u njemu ni kaplje vina, ima visoki tavan, a na njemu ni zrna žita, čemu mu dakle ta krasna vrata, ta njemu bi dostajao kup truja, toliko da mu ne ide marva u kuću. Ili se možda boji, da će mu tko što ukrasti? Hoće, a što? — rugao se Jive Kapelan pred drugim seljanima...

Jedne večeri, baš u predvečerje Male Gospojine, hvala joj budi i čast, dakle kad je u Baderni proštenje i najveći crkveni god, spremao se Miho u krevet. Zatvorio je čvrsto vrata i legao spavati. Njegova je Zvana davno već hrkala, a i on istom što je legao, zaspao ko zaklan. No ne za dugo. Iz prvog ga sna trgne užasna neka lomljava, grmljavina, što li!

»Bim, bum, hrsk, tresk!« udaralo je, sjeklo i bubnjalo po vratima...

»Joh Miho, ča je to za jime Boga?« kriknula je Zvana usplahirena i onako bunovna skočila s postelje, a Miho se trgne, dohvati što je brže mogao s klina na zidu dvocijevku i pojuri stubama na tavan, da pogleda kroz prozorčić, što se 'to vani dešava.

No čim je on skočio s kreveta, u jednom je hipu sve utihnulo. Čulo se tek kako netko preskače stepenice, pa bježi preko ceste, a kad je Miho provirio kroz prozorak, nije vidio nikoga. Čulo se je još samo nekakvo hihotanje, nalik na krikove poplašanih sova. To se smijao Jive Kapelan, čučeci među trsjem u Štentovom vrtu i držeći sjekiru pod kaputom...

A Miho se je jadan, sav slomljen, spustio po stubama s tavana i došao do vratiju, koja su sva rascijepana visjela u trijeskama. Kad ih je ugledao i opipao onako rasječena, teško ga je zabolilo srce, u grlu ga nešto stisnulo i on zaplače...

Jao kolike li sramote, pa baš na Svetu Mariju Malu, kad će na tisuće svijeta proći i ogledavati se na kuću mu.

»Jive, Jive, duša ti se ne smirila...«

Din-dan, din-dan, din-diri-dan, kuckalo je zvono na badernskom zvoniku.

»Komu to zvonite, barba Stipe?« obraćali su se oni najbliži na barba Stipu Pastorčića, koji je, otkako ljudi pamte, bio zvonar u selu, a on im je odgovarao:

»Jive Kapelan, Bog mu dušu pomiluj.«

A malo je mrtvačko zvonce i dalje žalosno pjevalo na badernskom zvoniku i raznosilo s brijega u dolinu glas, da je umro Jive Kapelan.

»Zvana, Zvana, znaš li tko je umro?« dojurio je kući Miho, jedva čekajući, da ženi ispriča veliku novost.

»A tko, za ime Božje?«

»Jive Kapelan!«

»Jive? A što ga je to stislo, ta još sam ga jučer vidjela.«

»Što ga je stislo? Ništa, Bog ga je kaznio, ta zar nam nije dosta učinio?«

»Doista, više nije mogao!«

»I Bog mu je poslao smrt, da oslobodi ljude svih drugih njegovih zala«.

»Znaš Miho, što opažam? Da je upravo danas obljetnica dana, kadno nam je rasjekao vrata. I lani je bilo u samo predvečerje Svete Marije Male, tako da uistinu počinjem vjerovati, da ga je Bog htio kazniti baš radi naših vrata«.

I opet se Miho spremao u krevet.

»Čuješ, Miho, daj da izmolimo jedan očenaš za dušu pokojnoga Jive. Što ćemo mrtvi su mrtvi, pak Bog ih pomiluj«, ogласi se najedamput Zvana.

Miho se malo začudio tom predlogu Zvaninon, ali se nije usprotivio, nego reče:

»Pa pomolimo se dakle«

I oni izmoliše jedan očenaš. Upravo bijahu dovršili: »pokoj vječni«, kad li se na vratima začu teško neko stenjanje i uzdisanje.

»Hodi da vidiš, što bi to moglo biti«, reći će Zvana uznemireno, a Miho se brže bolje digne, odšulja se bosonog na tavan, turi glavu kroz prozor i ima šta vidjeti:

Pred vratima klečao je Jive Kapelan bosih nogu, ogrnut bijelom plahtom i cjelivao prag kuće Mihine, uhvativ obim rukama vrata, koja je lanjske godine upravo u to doba noći bio iz jala i zlobe rasjekao.

Kad je ugledao Mihinu glavu na prozoru, trgne se i stane se nečujno povlačiti. Poput bijelog dima samo se skliznuo niz stepenice, pa preko ograde na cestu. Tu se rasplinuo. Čas zatim odroni se sa Štentovog zida nekoliko kamenja, za znak, da se onuda poput magle, ne ostavlja ju za sobom stopa, povratio na groblje...

To je bila Jivina pokora. Morao je mrtav okajati grijeh svoj na pragu Mihine kuće...

Mala Nena

Ja sam mala al' već znam
kol'ko godina imam!

Ja se zovem mala Seka,
jer mi tako mama tepa!

Znam kak' mi se zove mama
a još k tome i ja sama!

Mamica se zove Mama,
jer je tako zovem sama!

Znam i ime svoga brata,
a i kak' mi se zove tata!

Tatica se zove Tata,
jer mu tako veli Bata!

Godinica imam tri,
Slušajte me dobro svi!

A Bata, moj slatki Bata,
to je ime moga brata!

Ljubo Brgić

Ključ . . .

Možda je još i sada negdje u kutu na staroj i čadavoj »napi«. Bio je to starinski ključ, dosta velik, a iznutra šupalj. Negdje sam našao turpiju i pri dršku napravio malu rupu i pištolja je bila gotova. Prava pravcata pištolja. I dok je otac nešto tražio u škrinji i punio patrone svoje lovačke puške, istresao sam iz roga, po dlana baruta, da otac nije ni primjetio, natrpao u ključ i začepio papirom. I bio sam naoružan. Povjerio sam drugovima, kad dođu Talijančići na našu stanicu u selo da ih preplašimo. Drugovi su mi savjetovali da je to dosta opasno usred sela i zato smo se dogovorili da ćemo ih izvan sela sačekati. Kad su oni nailazili stajali smo pod zidom »Ogradice«, ja sam izvadio ključ, uperio ga na drugu stranu, a Miho, moj školski drug, upalio je šibicu i metnuo na rupicu. Svima je stao dah. Bio je to prvi pokušaj našeg novog izuma.

Za čas barut se upalio i čuo se jak pucanj. Talijančići nisu dospjeli ni da se okrenu, bježali su što ih noge nose, a mi smo se pobjedonosno popeli na zid i grohotom se smijali. I oni se više bez svojih roditelja nijesu usuđivali prolaziti cestom kroz naše selo.

Drugovima se izum toliko dopao da su jednoglasno zaključili što prije svi nabaviti ključ i naoružati se, a u nedjelju poći ćemo svi zajedno u lov. Najprije smo isprobali izume i postavili mete da vidimo kako pogađamo. Napokon smo metnuli svaki svoj šešir. Naslonili ga uza zid i gadali, ali jao, šeširi su bili prorešetani i mi smo izgubili volju da idemo dalje loviti, a uveče bilo je kod kuće batina. Ključ je bio svečano zaplijenjen. Drugog dana u školi opće pretraživanje, zatvor i najstrože zabranjeno upotrebljavati ključeve kao oružje. I otada nisam ga nikad više imao u rukama. Majka ga je sakrila na sigurno mjesto.

Prikodražan.

Zima bez snijega

Kakva mi je ovo zima
bez snijega i leda?
Takvu, kaže, još ne pamti
ni moj stari djeda.

Prošo Božić, srce zime,
prošlo Novo ljeto,
snijega nema ma ni za lijek
nema ga — pa eto.

Ja i braco napravili
divne, lake sanke.
Otac nove obojici
sašio opanke.

Al' bi, Bože, bilo trke,
da je samo snijega.
Čika bi se razlijegala
od brijega do brijega.

A ovako brojim tužno
u prolazu dane.
Sve mi krivo kad ujutro
sunce opet grane.

Da je gusti snijeg zasuo,
noćas mi se snilo.
Kad se prenuh — nebo vedro...
Zimo, sram te bilo!

Gabrijel Cvitan.

Mačka u košarici

Kad sam ja polazio školu nije u školi bilo onako lijepo kao danas. Gledam ja danas kako se grade škole, lijepe, svijetle i velike zgrade, oko njih igrališta, u zgradi krasan stan za učitelja ili učiteljicu, a u školi samoj po zidovima nebrojeno slika lijepih i zanimljivih, da je užitak pogledati ih. Kod nas svega toga nije bilo. Svi smo bili strpani u jednu prostoriju i tu se nije znalo koji razred tko polazi. Prvi, drugi, treći i četvrti sve je to bilo ujedno. Kad sam prviput pošao u školu bile su mi četiri godine i po, a dovukao me stariji brat za vrijeme vjeronauka. Stari me kapelan nije pravo ni vidio i tako sam ja ostao u školi i sa osam godina davno već znao sve četiri čitanke, tako rekuć, napamet.

Na zidovima nijesu visjele nikakve slike, do jedne jedine, a ta je bila slika »Njegovog cesarskog i kraljevskog apostolskog veličanstva Franca Jožefa.« I nekakva željezna peć je bila u kutu, no ako smo htjeli da je zagrijemo morali smo putem u školu nabrati suharaka i donijeti svaki po jedan naramak u školu.

Moramo naime znati, da je to bila škola Družbe Sv. Ćirila i Metoda u Istri. A Družba nije imala mnogo novaca, nego samo ono što bi dobri ljudi sabrali i darovali.

Nije bome ni učiteljima išlo bogzna kako dobro. Istina je, učitelji nijesu ni danas plaćeni ni izdaleka onako, kako zavrijeđuju prema svojoj muci i trudu, pa i danas kubure, no naši učitelji u Istri bili su uistinu siromašni i da nije bilo dobrih ljudi, naših otaca, koji su cijenili njihov požrtvovan rodoljubni rad, bili bi teško prolazili.

A bilo nas je u školi baš svakakvih. Fakinčića i derana, ugursuza i nevaljalaca, da im nije bilo para. Vazda spremnih na svaku nepodopštinu i huncutariju. Bilo nas je istina i dobrih, no u većini čini se da smo bili, štono riječ, magarci, pa je učiteljica imala grdne muke s nama.

Jednoga je dana mali Mate iz Bonaca donio živa slavuja u nje-drinu. Za vrijeme obuke pustio ga, a ptiće se preplašeno, usprhalo sobom, ne znajući kamo da sjedne. To je bio halo! U jednom smo času svi dipnuli iz klupa, pa bjež, preskači klupe, prevrći knjige, ruši tablu, a ma paklenska gungula. Jadna je učiteljica samo nemoćno gledala.....

Drugi je puta Nacijo Cvitanov napravio još veću psinu. Donio je u školu u košarici živu mačku, koja je oko vrata imala obješen zvončić. Učiteljica je pričala i pričala, a mačka se pod klupom u košarici vrpaljila, neprestano zvonkajući. Mi smo se vrtjeli i smijuljili, a učiteljica da iz kože iskoči, ne znajući odakle dolazi to cilinkanje. U deset sati imali smo malo odmora, da pojedemo što je tko donio. Otvorili smo svaki svoju torbu pa udri glodati po kurušnjaku i suhom siru. I učiteljica je razmotala svoj paketić, u kom je imala jednu slanu srdelu i komad kruha. Nacijo otvori oprezno svoju košaricu, ali u zao čas: iz košarice iskoči crno mače sa zvončićem, pa bjež ispod klupa. Djevojčice su ciknule od straha, a mi skoči pa za mačkom.

Učiteljica se diže zbunjena i ona, a mačka hop! pa na stol i što bi okom trenuo pojedje srdelu.

— Ode moja srdela, uzdahnu gospodica učiteljica.

Svi smo se nasmijali, a Naciju ponajviše, misleći da je napravio bogzna kakovu duhovitu šalu.

Učiteljica se nije smijala. Izgledala je veoma žalosno. Došla je k Naciju, pogledala ga ozbiljno i rekla:

— Naciju, a znadeš li ti, da ću ja radi te tvoje psine ostati danas bez doručka?

Svi smo stali i ušutili ko zaliveni. Nitko nije na to mislio. Eto naša će dobra učiteljica zaista morati danas jesti suhi kruh. Znali smo da joj ne ide bogzna kako dobro. Ta koliko su nam puta roditelji kazivali: ne srdite gospodičnu. Ona za malu plaću, iz čistog rodoljublja, vrši jedan veliki narodni posao. Ona se s vama muči, da vas nešto nauči, a vi ju svojim nevaljalštinama samo srdite.

Naciju je prignuo glavu, postiden. Bio je crven u licu ko rak. vidjelo se da mu je strašno žao. Čak je i dvije suze krišom obrisao.

Poslije odmora smo bili vanredno mirni i dobri, osjećajući da smo nešto teška skrivili našoj dobroj učiteljici.

Kad je poslije škole Naciju došao kući nije mogao a da se ne potuži majci.

— To prekoračuje već sve granice, rekla je ona. Reći ću ocu, pa nek te on nauči pameti.

Kad je otac došao kući s polja i čuo što se je u školi dogodilo, namršti se i reče:

— Naciju, nesretno dijete. Zasluguješ da te izbatinam na mrtvo ime, no neću. Ali zato da si mi smjesta otišao k učiteljici i zamolio ju za oprostjenje! A ujedno joj reci, da sam ju ja zamolio neka večeras dođe k nama.

Zatim je nešto potihom razgovarao s majkom, koja je odmah stala dozivati piliće, uhvatila najljepšeg kokotića i zaklala ga.

Naveče eto ti u kuću učiteljice. Tata i mama dočekali su je najljubaznije, odveli je u sobu i dugo s njom nešto razgovarali. Iza toga je ostala kod njih na večeri. Svega je bilo na stolu. Pušila se fina kokošja juha, mirisali su, žuti ko zlato, pečeni pileći bataci, rumenilo se ko krv crveno pravo istarsko vino.

Sjeli su k stolu i stali jesti.

Samo je Naciju začudeno gledao. Pred njime je na stolu bio tajur i na njemu jedna jedina slana srdela. To mu je bila večera.

A mačka? Bila je zatvorena na tavanu, da ne bi možda Naciju pojedla srdelu.

E. R.

Dva putnika

Jašio je tako neki čovjek i jašio. a sunce je s neba palilo kao živa žeravica. Otirući znoj sa čela, gladan i žedan. dodje do jedne šumice i odluči, da u hladu otpočine.

Sjaši s konja, konja priveže za jedno stablo, a sam sjede na travu, izvadi torbu i stane blagovati.

U to naidje drugi neki putnik, jašeći i on na konju.

»Dobar dan, čovječe, odmaraš li se?

»Odmaram i krijepim se.«

»Sjašit ću i ja, i sjesti do tebe u hlad«, reče drugi putnik.

»Slobodno ti«, odvrati mu prvi, »ali te molim ne vezuj svog konja uz moga. Moj je konj zao, grize i udara. Mogao bi ubiti tvoga.«

»Baš ću da ga vežem uz tvoga. pa nek se vidi čiji je konj jači.« zaintači drugi putnik.

Sjaši s konja i priveže ga za isto stablo za koje bijaše vezan i konj prvog putnika.

Ne bijaše ga pravo ni vezao, kad li se onaj prvi konj uzjoguni, diže stražnje noge i udari drugog konja tolikom snagom u čelo. da ga je smjesta dotukao.

»Jesam li ti kazao, nek ne vezuješ svoga konja kraj moga«, reče prvi putnik.

»Kad imaš takvog konja ne idi medju ljude, daj ga živoderu« bjesnio je drugi putnik, tražeći od prvog da mu plati uginulog konja.

Prvi putnik ni da čuje o tom. Ne bijaše mu vezivati svog konja za isto stablo, kad ga je upozorio, da je njegov konj goropadan.

Ali si drugi putnik nije dao ništa dokazati. Pošao je za prvina putnikom u grad i tužio ga sudu.

Sudac, saslušavši tužitelja, obrati se tuženome:

»Što imaš ti da kažeš na tužbu oštećenoga?«

Prvi je putnik šutio i nije odgovorio ni riječi.

»Što šutiš? Čemu ne odgovaraš, kad te pitam,« razesti se sudac, no prvi putnik pokazao samo rukom na usta i uši, hoteći time reći da je gluho-nijem.

»E. s njime će biti teško izići na kraj«, reći će sudac, »on je gluho-nijem, pa kako ću da ga preslušam?«

»Ne vjerujte mu, gospodine suče, govori on bolje nega ja i Vi.«

»Pa kako ti znaš, da on govori?« začudi se sudac.

»Znadem, jer kad sam došao sa svojim konjem govorio sam s njime, pa mi je još kazao, nek ne vezujem svog konja uz njegovog, jer da bi ga njegov mogao ubiti.«

»No pa što hoćeš nesretniče,« povika sudac. »Upozorio te je, kažeš, nek ga ne vezuješ, a ti si ga ipak vezao, i sada dolaziš da ga tužiš. Noz mi se ispred očiju.«

I tako je onaj prvi putnik koji je bio nekriv. dobio parnicu.

Ja sam mali Istranin . . .

Ja sam moga tate sin:

mali, mići Istranin!

Pored Raše
rijeka naše,
iznad mora,
podno gora;
u ravnici
pri šumici:

koljevka je moga tate!

Je l' je možda i vi znate?

Nisam tamo,
a oj mamo!
Jošte bio,
nisam smio:
priječili me.

tukli bi me,

neki strašni, gadni ljudi
mrkog gleda, vražje ćudi!

Ali neka

Istra čeka:
bol će proći,
radost doći!

Istrani će
jednom biće,

vratiti se Istri svojoj
ojadenoj zemlji mojoj!

A do tada,
ko do sada:

ja ću biti tatin sin —
mali, mići Istranin!

Ljubo Lužinski

Talijanska okupacija

Bužmarin ne diši i šuma zgor školja
muči, kako da ju danas ni volja.

Slavića ni čut va lugu kantati
I celi se je kraj stavil tužno mućati.

Sunca ni danas bilo, oblaki su na nebe.
Ča je, školju moj, danas prišlo na tebe?

I svićari mućeć hode va svoje kajiće
Iz vale su zletele artele miće.

Nigdir ni nikoga bilo, kad je večer pala
naglo i trdo, ma tuga je svejeno ostala.

Teška je noć. Prez kanta od ljudi. Samo je pjani Boja
govoril feralu: »Talijani su prišli, lipa Mare moja.«

Jive Kanela

(Šlavić — slavuj, na nebe — na nebu, vala — zaljev, kajić — čamac,
artela — mala vrst galebova, kanat — pjevanje, feral — svjetiljka).

Prvi put u školi

L

Pred školskom zgradom. Sva sila djece vrti se i okreće, šee i veselo čavrlja u školskom vrtu. Neki su plašljivi i tihi, to su oni, koji su danas prviput došli u školu, drugi su živahni i brbljavi, vazda spremni na svaku vragoliju, to su oni koji idu u drugi i treći razred. Oni koji će sada u četvrti razred, to su već mlada gospoda i ti se nopće ne udostojavaju razgovarati s onim malima.

Najnestašniji su ipak oni, koji su prošle godine pali, pa moraju ponavljati razred. To su tako zvani repetenti.

Najednom začuje se glas zvonca. Žamor na čas utihne.

Pipo, plašljivi mali dječčić, okrene se jednom mališu: Zar moramo sada ući u razred?

Branko: Ne! To je prvo zvono. Za pet minuta oglasit će se drugi puta.

Pipo: Tako? A kad drugiput pozvoni?

Branko: Onda ćemo svi ući svaki u svoj razred. A tko si ti, kako se zoveš? Ti si sigurno danas prviput ovdje?

Pipo: Jest! Ja idem sada u prvi razred. Zovem se Pipo Pipović!

Branko: Ha-ha! Pipo? Kako je to smiješno ime?

Pipo (zacrveni se): Ali ne, ja se zapravo ne zovem Pipo, tako me kod kuće zovu od šale, a zapravo se zovem Ernest!

Branko: Phi! I to mi je nekakvo švapsko ime! No sad zvao se ti kakogod. ti si moj drug. jer i ja idem u prvi razred. Čini uvijek ono što činim ja i bit će dobro.

Pipo: Pa kako to, da ti sve tako dobro znaš?

Branko: Ja sam repetent!

Pipo: Aha, to znači, da si bio magarac i lijenčina!

Branko: Hm! Magarac, baš kao i ti!

Pipo: Ne! Ja nijesam magarac, jer ja sada istom dolazim u prvi razred, i ja neću nikada opetovati, jer ja ću učiti!

Branko: Dakako! Svi vi, koji dolazite prviput govorite tako. Vidjet ćemo se kasnije. Gledaj onoga tamo i ono je repetent! Ono je uistinu magarac, taj je pao, jer nije učio pod Bogom ništa!

Ratko: Što? O meni govoriš! Ponovi što si sad rekao, ako si junak. Odalamit ću te po nosu, da će ti narasti kvrga ko krumpir. Ponovi!

Branko: Ja ništa ne ponavljam!

Ratko: Ne ništa ne ponavljaš nego samo prvi razred!

U to zazvoni zvono po drugi puta. Na vratima se pojavi učitelj.

Učitelj: Djeco, svi lijepo u redu, svaki u svoj razred. I da mi niste galamili po hodnicima.

Svi ulaze. Čuje se toptanje nogu, tiho hihotanje i po koji glasniji poklik.

II.

U prostoriji prvog razreda. Djeca su posjedala kojekuda. Repetenti su otraga. Uz Branka sjeo je Pipo.

Učiteljica ulazi u razred. Svi se dižu.

Učiteljica: Sjedite, djeco. Ja ću vas sada prozivati, da vidim jesu li došli svi, koji su ove godine upisani u prvi razred...

Branko: Molim, gospodična, Ratko me je ubo perom otraga, ruga mi se i ne da mi mira.

Učiteljica: Mir, vi pokora jedna repetentska! Što me prekidaš kojekakvim glupostima?!

Branko: Ne, gospodična, gluposti čini Ratko, a ne ja!

Ratko: Od tebe sam uvijek bio pametniji!

Učiteljica: Dosta! Inače ću vas kazniti obojicu. Tko je vidio takova što? Lijep primjer dajete svojim novim drugovima! Svakoga tko bude zločest isprašit ću ovom šibom.

Branko: Eh, baš mi je drago, jesi li čuo Ratko, kako će ti se hlače dimiti?

Svi se smiju.

Učiteljica: Mir već jednom! No da čujem tebe, Branko, kad već znaš toliko pripovijedati. Reci ti meni tko je bio Jelačić ban?

Branko šuti.

Učiteljica: Dakako, sada šutiš. A kao ponavljač prvog razreda trebao bi to svakako znati.

Ratko: On šuti zato jer ste kazala, da jao si ga onome tko bude govorio.

Učiteljica: Što? Ti kao da se rugaš? Reci ti? Zašto je slavan Jelačić ban?

Ratko šuti i on.

Pipo: Gospodična ja to znam!

Učiteljica: Oho? Pa ti si danas tek prvi put u školi. No pa reci!

Pipo: Josip Jelačić bio je hrvatski ban, a glasovit je zato što je godine 1848. potukao Mađzare.

Učiteljica: Vidi ti njega, kako samo dobro zna, a kako se ti zoveš mali?

Pipo: Ja se zovem Pipo. Pipo Pipović! Ne, ne, Ernest Pipović, tako!

Učiteljica: Vrlo dobro! Ako mi sada odgovoriš još na dva pitanja ja ću ti dati pismenu pohvalu. Reci mi dakle tko je bio Štrosmajer?

Pipo: Štrosmajer je bio biskup djakovački, a bio je veliki rodoljub ustanovio je Jugoslavensku akademiju i još mnogo narodnih ustanova

Sva djeca odobravaju i čude se.

Učiteljica: Ti si zaista mudra glavica. Ali reci ti meni sada još ovo? Kada je stvorena naša Jugoslavija?

Pipo: Jugoslavija je stvorena godine 1918. poslije svjetskoga rata. Onda su se svi Srbi, Hrvati i Slovenci ujedinili u jednu državu. Samo je jedan dio našega naroda ostao pod tuđim jarmom, a to je naš narod u Istri, koja je potpala pod Italiju!

Učiteljica: Izvrsno, dragi Pipoviću! Ja ću evo odmah unijeti u razrednicu jednu lijepu pohvalu o tebi, jer ti zaista mnogo znađeš. Ali reci ti meni gdje si ti to sve naučio, kada nikada još nijesi bio u školi?

Pipo: Ja idem svakog dana sa svojim djedom šetati, a on mi onda mnogo toga pripovijeda. A ja volim sve slušati što mi djeda pripovijeda i sve dobro pamtim. Ja rado učim!

Učiteljica: Tako i valja! Eto dakle, djeco, a naročito vi Ratko i Branko, u Pipa se ugledajte i bit ćete vrijedni učenici. . . A sad idemo dalje.

U to zazvoni zvono... Sat je završen, a da učiteljica nije još ni prozvala sve dake...

Dva brata

Dalibor i Davor
dva su mala brata,
ko oči ih vole
i mama i tata.

Dalibor je mladi,
godinu imade.
»Mama, baba, tata«
samo tepat znađe.

Davor junačina,
od njegov dosta veći,
kao starac neki
zna vam mnogo reći.

Kada tata uzme
k sebi Dalibora,
odmah eto k njemu
i našeg Davora.

Švrlja na sve strane
i mazi se milo,
najrađe bi i on
u tatino krilo.

Kad ne može, veli,
dok sjaju mu zjene,
»Je li, tata, da ti
isto voliš mene?«

Gabrijel Cvitan.

Stari Jurica

Stari Jurica je na tovaru jaha
i cilo selo obaha!
Iska je svoga tovara
kemu ni nidi bilo para.
i svakega kega je sta
za svoga tovara j' pita.

Ljudi su mu se smijali
i starin tovaron ga zvali!
A Jurica ga je brižan iska,
i dokle ni doša doma ni zna,
da na njemu svo vrime jaše
kroz cilo selo od paše!

Ijubo Brgić

Nema mira u Abesiniji i nema. Naša dva mala pustolova nijesu jamačno ni izdaleka slutili, da će se tako dugo tamo zadržati. Al eto: Talijani navaljuju, a Abesinci se brane, a naša dva junaka koji su uvijek na strani slabijega neće da odu sa ratišta, dok rat ne bude pravedno završen. Uvijek su u prvim linijama, uvijek na udaru. Skieću se uz rijeke i potoke, veru se po kamenim klisurama i neprohodnim klancima, uvijek spremni da odbiju sa svojim crnim abesinskim pomagačima svaki napadaj talijanskih osvajača. No najvole sami lunjati krajinom i praviti majstorije, kojima se kasnije cijeli svijet divi.

Idu oni tako jedan dan kroz šikarje uz vodu skrivajuć se u šašu i pozorno motreći kretanje talijanskih predstraža. Par su dana tako šala bazali, a da nigdje nijesu naišli ni na kakvo selo niti ljudsko naselje, gdje bi se mogli najesti i okrijepiti.

— Čuješ družo Klok, meni ti u trbuhu tako kruli ko da mi se fi-jakeri po njem utrkuju, potuži se Jožić majmunu.

Klok ne reče ništa, ali napravi licem takvu grimasu, da se je odmah vidjelo kako bi on radije nešto topla pojeo, nego li ne znam što na svijetu vidio.

— Eno tamo u polju jedne lijepe žute bundeve, primjeti Jožić i pokaza rukom u polje.

— Phi — odmahne rukom Klok, kao da je htio reći: nijesam valjda krmak da ću glodati staru žutu bundevu nekuhanu i nepečenu.

Najednom im dopre do nošenica miris pravog praveatog rižota.

— Oho, tu mora da su u blizini Talijani! Oprez! prošapta Jožić Rižot i makaroni to je prava talijanska košta.

I zaista njih ih nije prevario. Klok se popne Jožiću na leđa i izdignuv glavu visoko iznad šaša zagleda na jednoj čistini uz rijeku talijansku predstražu. Sjedila tako tri vojnika uz vatru i upravo dijelila obroke riže. Fino je mirisalo, na puškomet daleko. Riža se na pladnju pušila, a vidjelo se, da je baš fino začinjena konzerviranim mesom i sokom od rajčica.

— Moram doći do onog finog rižota, pa ma što se dogodilo, odlučno će Jožić, i pomisli: da ih sve tri, ovako iz šaša postrijeljam!

Al ne! To ne bi bilo lijepo zbog jedne zdjele riže ubiti iz busije tri čovjeka pa makar to bili i Talijani.

Valja ih dakle nadmudriti. Ej, Klok, druže, što ti misliš o tom?

Klok nije dugo mislio. To vraško majmunče već je imalo spremnu huncutariju u glavi. Smukne žurno iz šaša na polje, otrgne onu žutu bundevu i u trenju oka donese k Jožiću.

— No pa što hoćeš s time, ludo jedna, reče Jožić, ne razumijući pravo, što to Klok snuje. A Klok stade vrtati noktom u buči najprije oči, pa nos, pa usta.

— Ha, ha! ha — ha! nasmija se Jožić. Sad te razumijem ugursuze jedan. Brže bolje dohvati dva rašljasta štapa i napravi od njih kao dvije ruke. Na bundevu natače odozgo tropski svoj šljem, a odozdo utakne dvije rašljaste grane i pljus! s bundevom u vodu!

Bundeva zapliva vođom čas se dižući čas se spuštajući, a dvije su grane virile iz valova ko dvije ruke, koje se dižu vapeć u pomoć!

A Jožić sakriven u šašu stade najednom urlati: Aiuto, aiuto, anngo! Ufficiale italiano!

— U pomoć, u pomoć, utopit ću se, Vaš talijanski oficir!

Vojnici koji su upravo dijelili rižot, spremajući se da ga slasno pojedu skoče ko šilom ubodeni pa videći živa čovjeka u vodi kako se utaplja, bez predomišljanja se bace u valove, da spase svog tobožnjeg oficira. Ostaviše i rižot i meso i kruh i sve što su imali pred sobom.

To su naši junaci jedva dočekali. Izadu iz svoga akrovišta u šašu, pa hop! pograbe zdjele s rižom i mesom i bježe, smijući se u sav glas.

Kad su Talijani vidjeli prevaru počеше psovati sve u šesnaest, al što su mogli. Goloruki i bez oružja u vodi, nijesu se bome usudili izaći na obalu, da ih ne bi Klok i Jožić kuđakom po glavi.

Skripeći zubima, bacili su bundevu u šaš i otplovili niz vodu prema svojim položajima, sve kunući majmuna i Jožića, koji su im opet jednom zapapрили.

A Klok i Jožić? Smazali su bome čitavu zdjevu rižota, napili se iz flaša vina i sve se oblizujući krenuli dalje dovikujući kojekakve pogrđne izraze Talijanima.

Odoše da traže nove pustolovine i zbijaju nove vragolije.

Požar stepe. U Indiji nema samo beskonačnih i neprohodnih prašuma, nego i nepreglednih pustih stepa, na kojima je trava bez vlage i paljena žarkim suncem sva polegla i suha. Kad se na takvoj stepi kojim slučajem pojavi požar onda se širi silnom brzinom i ne mogu mu umaknuti ni ptice ni životinje, ni ljudi. Suha trava plane za čas ko barut, pogotovo ako duva povoljan vjetar.

Jedan konjanik, koji se nalazio baš usred stepe opazi jednoga dana daleko na obzorju stup dima, što je značilo da je na onoj strani planula stepa. Na njegovu nesreću vjetar je duvao baš s one strane i on je vidio, da mu nema spasa, jer ga ni najbrži konj ne bi mogao iznijeti iz stepe prije vatre... A ipak se je spasio, jer je bio domišljat. Zurno je izvadio šibicu i zapalio travu pred sobom. Vatra je planula, a kako je duvao povoljan vjetar za čas je spalio sve pred njime i za nekoliko trenutaka pred njime je bilo samo garište puno toploga pepela. Međutim se je silnom brzinom iza njega valjao val vatre koja je dolazila s protivne strane. On se sklonuo na garište, i čekao. Vatra koja je dolazila s druge strane ne nalazeći više trave, jer ju je on prije toga spalio, prestala je gorjeti i tako se on spasio.

Pravedan sudac. U američkoj državici Idahu, umro je ovih dana indijanski načelnik Isadore, koji se za života proslavio time, što je strogo zabranio uživanje bilo kakvih opojnih pića u svom mjestu. Svakoga, koga bi zatekao pijana osudio bi na 30 batina.

Jednoga se pak dana desilo da se je sam opio tako jako, da su ga iz gostione morali odnijeti kući. Kad se rastrijeznio i uvidio što je učinio odmah je podigao tužbu protiv sebe sama, pa kako je on bio u isto vrijeme i sudac u svom selu, to se je osudio na 30 batina. I zaista ga je općinski pandur pred cijelim selom išibao, na temelju presude, koju je on sam sebi izrekao. Njegovo selo kanu mu sada postaviti spomenik. I može punim pravom, jer tako pravednog suca teško da ima gdje na svijetu.

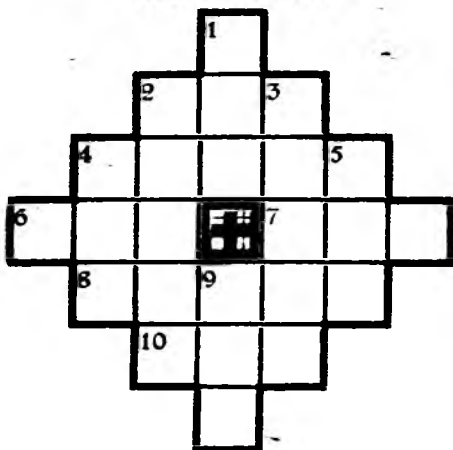
Koliku plaću ima engleski kralj? Engleski kralj dobiva od države u ime plaće 742.000 funti što u dinarima iznosi 178 milijuna dinara. Osim toga primaju od države plaću i svi članovi kraljevske kuće. Svaki neoženjeni princ dobiva 2 milijuna i pol dinara godišnje, a ako je oženjen 5 milijuna. Svaka princesa pak dobiva oko 1 milijun i po. Budući da kraljevska kuća imade velik broj članova to znači da svi zajedno primaju blizu pol milijarde dinara godišnje samo od države u ime plaće, a da i ne računamo njihov privatni imetak.

U Čehoslovačkoj pak imade predsjednik republike samo 2 milijuna dinara godišnje.

Kad ćemo mi tako? U Francuskoj izlazi jedan dječji časopis sa slikama, koji se štampa u milijun primjeraka.

ZAGONETKE I ODGONETKE

SKRIZALJKA

Vodoravno:

2. vjerna domaća životinja
4. utjerava ga ovrhovoditelj
6. lavlji glas
7. biljka za platno
8. aparat bez žica
10. Zaliv u zap. Istri.

Okomito:

1. Vladar
2. pehar
3. muslimansko ime
4. gozba
5. nije dobar
9. izlazi iz dimnjaka.

Odgonetke iz 5. broja

I. Ispunjaljka. Vodoravno: ris. kamen, kat, dim, lagan, rum. — Okomito: Rim, ratar, sedam, kal, Nin, gunj.

II. Ispunjaljka. Australija.

Ispravno su odgonetali: Petar Brkić, Kastav 70, — Franjo Sekur, Zupanja, Olga Nosić, Ivanićgrad, Danica Kovačević, Ivanićgrad, Stjepan Tkalec, Bjelovar, — Ivo Zorica, Šibenik, — Pero Matulić, Split, — Ivan Bilić, Trogir, — Josip Grbac, Skrad, — Slavko Ivičić, Beli Manastir, — Josip Božićević, Prnjavorac gor. p. Vojni Križ, — Jelavić Ante, Split, — Miodrag Miloš, Tonković Andrija, Radoje Tijan, Dragan Padjen, svi iz Kostrene Sv. Barbare, — Davor Rogutić, Kraljevica — Nikola Bunović, Beli Manastir, — Blaženka Fabri, Bezdan, — Jelka Iveša, Split, — Ivica Ružić, Skrad, — Marija Komesarović, Šibenik, — Mijo Belačić, Velika kod Požege, — Rađovan Kuljiš, Sutivan (Brač), — Vinko Stamać, Molat, — Ivo Acinger, Ivanićgrad.

Telegram 7 kilometara dugačak. Bezžična brzojavna stanica Društva naroda u Ženevi otpremila je nedavno jedan telegram, upravljjen na sve vlade svih južno-američkih država, u kom je potanko saopćila o sukobu između republike Bolivije i Paragvaya, koje su se — kako je poznato — bile zaratile zbog planine Gran Chaco i petrolejskih vrela u njoj. Telegram je bio davan u engleskom i španjolskom jeziku a otpreman je punih 14 sati. Kad znamo, da samo jedna riječ brzojava za prekomorske zemlje stoji po 5, 6 i više dinara, možemo zamisliti koliko je koštao taj neobični telegram odtipkan na papirnoj traci dugačkoj ravni 7 kilometara.

Muha je brža nego aeroplan. Izgledat će skoro nevjerovatno, ako kažemo, da mala mušica preleti više nego 300 metara u sekundi, što znači, da je kadra preletjeti u jednom satu oko 1200 kilometara. Kad bi aeroplan bio u stanju da leti tolikom brzinom preletio bi Atlantski ocean i stigao iz Evrope u Ameriku za nepuna tri i pol sata. Prema tome nosi svjetski rekord brzine — muha.

O GROMNO SNIŽENJE CIJENA
ZIMSKOJ OBUĆI
i ČARAPAMA
Bata

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 29. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 29. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.